

शुक्ल माने दाने च चण्डभंसकमेट् । शुक्लयति ते अशु-
शुक्ल न । [४आचारे ५यज्ञकार्ये च मेदि०]

शुक्ल न० शुक्ल-अच् । १ताञ्जे २रज्जौ च अमरः ३जलसमीपे
शुक्लारि पु० इत० । १गन्धके हेमच० तस्य ताम्रादिजारक-
त्वात् तथात्वम् ।

शुश्रून्ती सातरि "शिशोः शुश्रूषणात् शुश्रूः" भा०शा०अ०
शुश्रूषण न० शु-सन्-ल्युट् । १सेवायां शब्दच० । युच् ।
तत्रैव स्त्री २श्रवणेच्छायाञ्च । [च ।

शुश्रूषा स्त्री श्रु-सन्-अ । १श्रवणेच्छायाश्च २उपासने ३कथने
शुष शोषणे दि०पर०सक०भ्रानिट् । शुष्यति लृटिद् अशुषत् ।
शुष पु० शुष-क । १गर्भे २विले च अजयपालः ।

शुषि स्त्री शुष-क । १पाषाणे २विले च मेदि० ।

शुषिर न० शुष-किरच् । १लृट् २वंग्रादिवाद्ये ३सञ्चिद्रे
त्रि० अमरः ४सूपिके पुंस्त्री० मेदि० स्त्रियां ङीष् ।
५अग्नौ पु० विश्वः । ६चित्तकण्ठे ७नद्यां स्त्री धरणिः ।
अनलोनामगम्भद्रव्ये स्त्री अमरः । [२शोषणे न० ।

शुष्कं त्रि०शु-प-क्त । आतपादिना १कृतशोषणे । भावे क्त ।

शुष्कपत्रं न० शुष्कं पत्रमस्य । (नाभता) १शकभेदे ।
"शुष्कपत्रं पयोमिश्रं पित्तश्लेष्मज्वरापहम् । तत्
शुष्कपत्रं जलदोषनाशनं विशेषतः पित्तकफज्वराप-
हम् । जलञ्च तस्यापि च पित्तहारकम् सुरोचनं व्यञ्ज-
नयोगकारकम्" राजवल्लभः । कर्म० । २शुष्के पर्ये न०

शुष्कमांसं न० कर्म० । आतपादिना शुष्कमांसं तद्गुणान्ना
भावप्र० उक्ता यथा "विदोषकत्वात् व्याजुट् शुष्कं शूज-
करं शुभ्रं" मांसमित्युच्यते ।

शुष्करिवती स्त्री सातकाभेदे "अस्थिभ्यश्च तथा काली लृष्टा
पूर्वं महात्मना । तथा तद्गुधिरं पीतमन्धकानां म-
हात्मनाम् । सा चास्मिन् कथिता लोके नामतः शुष्का
रेवती" वज्रिपु० १५४अ० ।

शुष्कालं न० शुष्कं शोषणं लाति ला-क । १शुष्कमांसे ।
शुष-कलच् क्तिञ्च । २शासिषे उष्णादि० ।

शुष्कवृक्षं पु० कर्म० । धवद्वे राजनि० ।

शुष्कवैरं न० शुष्कं फलशून्यं वैरम् । उद्देश्यशून्ये कलहे ।

शुष्कत्रणं पु० कर्म० । (चूटा) क्लिष्टरूपे व्रणे लिङ्गा० ।

शुष्काक्षिपाकं पु० नेत्ररोगभेदे तल्लक्षणं भावप्र० उक्तं यथा
"यत् क्षुण्णितं दोषणरुच्यवर्त्म सन्दृष्टते चाबिलदर्शनं
यत् । सुदारुणं यद्गतिबोधने च शुष्काक्षिपाकोपहतं
तदक्षि" । क्षुण्णितं सङ्कोचितं सृष्टितमिति यावत् । दाह-

णरुच्यवर्त्म दारुणं विकृतं लक्ष्यं च वर्त्म यस्य तत् ।
इदमक्षिपाविशेषणं सन्दृष्टते सदाहं भवति । चाबिल-
दर्शनम् चाबिलस्य अन्वक्ष्यस्य दर्शनं येन तत् । तत्प्रति-
बोधने सदाहने, सुदारुणम् अतिशयेन विकृतम्" ।

शुष्काङ्गं पु० शुष्कपङ्कमस्य । १धवद्वे (धगाङ्) २शुष्काव-
ययुते त्रि०स्त्रियां ङीष् । सा च ३शोधिकार्यां शब्दच०

शुष्कार्द्रकं न० शुष्कमाद्रकम् । शुश्रूणां (शुश्रू) शब्दच० ।

शुष्मं न० शुष-मन् क्तिञ्च । १तेजसि मेदि० २धराक्रमे
हेमच० ३स्त्र्यो पु० मेदि० ४अग्नौ त्रिका० ५चित्तकण्ठे
इवायौ ७पक्षिणि संक्षिप्तचा० ८दर्शार्चिषि च पु० भरतः ।

शुष्मन् न० शुष-ङ्मानिप । १तेजसि जटा० २शौच्ये हेमच०
३अग्नौ ४चित्तकण्ठे च पु० अमरः ।

शूकं पु० न० द्वि-कक् सम्भ० । (शुङ्गा) १तीक्ष्णाप्ये अमरः ।
२शिक्षायां ३दयायां मेदि० ३शविषजलमलोद्भवे जन्तुभेदे
भावप्र० तद्दोषाधिकारेण तज्जातरोमास्तत्र दर्शिता यथा

"अथ शूकदोषाधिकारः । तत्र शूकदोषलक्ष निदानमाह
"अक्रमाच्छेफसो वृद्धिं योऽग्निवाञ्छति मूढधीः ।
व्याधयस्तस्य जायन्ते दश चाष्टौ च शूकजाः" । अक्र-
मात् अतुचितवृद्धिक्रमात् । अतुचिता च वृद्धिः भूरवि-

कारजनकस्य योगेन शूकजाः शूकोजलशूकः स-
विषो जलजन्तुविशेषः स तु जलमलोद्भवः अल्पदुग्धुभ-
द्रत्यादिकः । तथा शूकप्रधानो लिङ्गवृद्धिकरो वात्स्या-
यनाद्युक्तो रोगः शूक उच्यते" । शूकदोषा दश चाष्टौ
च भवन्ति । तेष्वष्टौ सर्षपिकासाह "गौरसर्षपसंस्थाना

शूकदुर्भगहेतुका । पिडका श्लेष्मवाताभ्यां ज्ञेया सर्षपिकाः ।
तु सा । शूकदुर्भगहेतुका शूकदुष्टयोमिनिमित्ता च ।
अथाष्टौलिकासाह "कठिना विषसैर्भुजैर्वायुनाष्टौलिकाश्च
भवन्" । अष्टौला लौहकारस्य भारुडविशेषः (निहार)

इति लोके । तथा कठिनेष्टौलिका विषसैर्भुजैर्वायुना
वक्ष्यकाशशूकविशेषणम् । विषसैर्भुजैर्वायुनाः । भुजैः
वज्रैः । अथतसाह "शूकैर्यत् पूरितं शश्वदुपयितं श-
नाम तद्भवेत्" । यत्किञ्च सदा शूकैः पूरितं तदुपयि-

तत्वादुपयितम् । कुम्भिकासाह "कुम्भिकाऽ रक्तापि-
त्तात् स्थाज्जास्ववास्थिनिभा सित्ता" कुम्भिका कुम्भोफल-
तुल्यत्वात् । अलजीसाह "अलजीप्प्यासत्ता यादक्-
प्रमेहपिडका तथा । सा च रक्ताऽसिता स्फोटाचिता

च कथिता वृषैः" । यथा रक्तपित्तनिमित्ता ज्ञेया ।
शुद्धितसाह "शुद्धितं पीडितं यत्तु संरक्तं वातकोपतः ।